

'Het gaat mij erom dat mijn leerlingen **dezelfde kansen** krijgen én grijpen als ikzelf gehad heb.'

een portret van
Haije Talsma
leraar mbo

Persoonlijk

[Personalia](#)

[De tuin in](#)

[Wijn](#)

Personalia

Ik ben Haije Talsma, ik ben 61 jaar. Ik ben in 1947 geboren in Wommels in Friesland en daar heb ik tot mijn twintigste gewoond. Ik ben leraar op de techniekafdeling van het ROC Friese Poort in Sneek. Vroeger gaf ik les in metaal- en elektrotechniek maar tegenwoordig geef ik vooral bedrijfskunde, projectmanagement en economie. In de loop van dit jaar ga ik met FPU.

De tuin in

Ik ben getrouwd met Elly en we hebben drie kinderen, twee jongens en een meisje. Mijn vrouw en ik houden erg van tuinieren. Het is fijn om af en toe even niet met je werk bezig te zijn, dus in het weekend of op woensdag, mijn vrije dag, duiken we allebei onze eigen tuin in. Mijn vrouw heeft een bloementuin bij het huis en ik een moestuin verderop in de volkstuinten.

Wijn

Een andere hobby van me is wijnmaken. Dat heb ik mezelf geleerd en ik vind het erg leuk om te doen. Ik kan er het fruit dat ik in mijn moestuin kweek voor gebruiken: druiven, bessen, kersen, vlierbessen. Heerlijk.

Opleiding & loopbaan

[Overzicht opleiding](#)

[Overzicht loopbaan](#)

[Metaal- en elektrotechniek](#)

[Lange lerarenopleiding](#)

[Leiden en Friesland](#)

[Verschillende functies](#)

[Van mts naar ROC](#)

[Afbouwen](#)

Overzicht opleiding

- . Its metaal- en elektrotechniek
- . lerarenopleiding beroepsonderwijs: akte Nu en N5
- . tweedegraadsopleiding mbo-docent

Overzicht loopbaan

- . medewerker elektrotechnisch bureau Lodema, Leeuwarden
- . militaire dienstplicht bij de Marine
- . leraar mts Lammenschans, Leiden
- . leraar mts Sneek, later ROC Friese Poort

Metaal- en elektrotechniek

Ik heb de lagere school gedaan in Wommels en daarna de Its in Sneek. Mijn vader wilde graag dat ik de mulo ging doen, maar ik

wilde liever iets praktisch, iets met mijn handen, doen. Op de Its heb ik metaal- en elektrotechniek gedaan.

Ik had daarna wel naar een uts, zoals de mts toen nog heette, gewild maar de een stelde veel te hoge toelatingseisen en de ander was te ver weg. Mijn ouders hadden geen geld om me op kamers te laten wonen, subsidies waren er nog niet. De uts was kortom geen optie.

Lange lerarenopleiding

De directeur van mijn Its adviseerde me: 'Jij moet wel verder studeren en leraar worden.' Dat sprak me aan. Ik ben dus gaan werken bij een installatiebureau in Leeuwarden en ben in de avonden de lerarenopleiding voor leraar in het technisch onderwijs gaan volgen.

Dat was een behoorlijk zware combinatie: een baan van veertig uur plus bijna elke avond en 's zaterdags die lerarenopleiding, maar mijn werkgever steunde me om alles goed te laten verlopen.

Ik ben de oudste van ons gezin en heb altijd een groot verantwoordelijkheidsgevoel gehad. Dat had mijn baas ook wel door. En zo zat ik al op mijn zeventiende op een project waarbij ik mijn collega's moest vertellen wat ze moesten doen. Dat ging goed, hoewel ik zelf ook lang niet alles wist. Maar ik zorgde dat ik wat ik niet wist snel te weten kwam, zo ambitieus was ik wel.

Ik werd op een gegeven moment zelfs leermeester in dat bedrijf: examinerator voor leerlingen in het leerlingstelsel. Zo kwamen er steeds nieuwe functies bij, waarbij ik collega's moest begeleiden. Ik vond het allemaal leuk om te doen en het voedde mijn ambitie om leraar te worden. Het zorgde er in ieder geval voor dat ik die lange en zware lerarenopleiding volhield.

In 1974 was het zover. Ik behaalde de Nu-akte voor praktijkonderwijs en de N5-akte voor theorieonderwijs. Daarmee was ik derdegraadsleraar elektrotechniek. Ik was inmiddels zevenentwintig jaar.

Na het halen van deze aktes heb ik tijdens mijn eerste onderwijsbaan nog een pedagogische bijscholing gedaan, waarmee ik tweedegraads bevoegd werd en les mocht geven in het mbo.

Er zijn mensen die me een zij-instromer in het onderwijs noemen, maar dat vind ik onjuist. Zij-instromers kiezen pas in een later stadium voor het onderwijs. Maar ik wilde vanaf het allereerste begin al het onderwijs in. Dat kon toen alleen via een lerarenopleiding in deeltijd, in combinatie dus met een baan in het bedrijfsleven.

Leiden en Friesland

Ik heb in 1974 meteen gesolliciteerd naar een baan in het onderwijs en werd aangenomen op een mts in Leiden. Ik heb er zeven jaar lesgegeven.

We hadden intussen drie kinderen gekregen en woonden in Zoeterwoude, maar we vonden het voor die kinderen en trouwens ook voor onszelf een beetje te druk in de Randstad. En dus greep ik op een gegeven moment de kans om terug te gaan naar Friesland. Er

was een vacature op de afdeling elektrotechniek van de mts in Sneek. Ik solliciteerde, werd aangenomen, we verhuisden en sindsdien ben ik altijd in Sneek gebleven.

Verschillende functies

Ik ben in Sneek begonnen als leraar praktijk- en theorievakken en na een paar jaar werd ik naast leraar ook decaan en vertrouwenspersoon. Daarnaast werkte ik mee aan allerlei projecten, bijvoorbeeld het project 'meisjes & techniek'.

Na een decaanschap van zeven jaar werd ik opleidingscoördinator van mijn afdeling en dat heb ik ook zeven jaar gedaan, tot vorig jaar. Daarnaast gaf ik nog altijd zo'n vijf uur les.

Ik geef op dit moment bijna geen technische vakken meer, maar vooral bedrijfskunde en projectmanagement en een beetje economie. Er is namelijk niemand anders op school die dat kan: mijn collega's geven allemaal techniek en talen en niemand had er zin in om zich te verdiepen in andere vakken die toch ook gegeven moeten worden. En ik vond het wel een uitdaging, die vakken.

Van mts naar ROC

De school, de organisatie en ook de lessen zijn in de loop van de tijd natuurlijk nogal veranderd. Toen ik in Sneek kwam, was de school nog een gewone mts, vijftien jaar geleden werd de school het ROC Friese Poort. Ondertussen was ook het kmbo, het kort middelbaar beroepsonderwijs, bij het mbo gekomen.

De omvorming tot ROC vond ik in eerste instantie wel goed. Het ging aanvankelijk alleen om een fusie binnen Sneek en omdat ik als decaan toch al samenwerkte met collega's van andere opleidingen kende ik veel mensen bij andere onderwijsinstellingen. Maar op een gegeven moment kwamen Drachten, Leeuwarden en Emmeloord erbij en vanaf toen was iedereen altijd en eeuwig aan het overleggen en vergaderen. En dat vond ik, eerlijk gezegd, maar niks. Dat is de belangrijkste reden dat ik er zo langzamerhand wel genoeg van begin te krijgen en dus gekozen heb voor FPU. Alles wat je doet moet volgens strikte regels gebeuren, de bureaucratie neemt hand over hand toe. Dat is niet leuk, vind ik, en bovendien kost het ontzettend veel tijd en energie. Tijd en energie die volgens mij beter direct in goed onderwijs gestoken kunnen worden.

De komst van het kmbo vonden de meeste mbo-leraren, ook ik, niet zo'n goed idee. We leidden op het mbo leerlingen op tot niveau 4 en dan konden ze eventueel door naar het hbo. Of ze konden aan het werk in het bedrijfsleven in een kaderfunctie, als projectleider, tekenaar of baas: veel van onze leerlingen begonnen hun eigen bedrijf. Maar met het kmbo kwamen niveau 1, 2 en 3 erbij en dat heeft het niveau van het mbo naar beneden gehaald. Om te bereiken wat je vroeger met niveau 4 bereikte, moet je tegenwoordig echt hbo doen.

Aan de andere kant heb ik zelf wel altijd iets willen doen voor mensen die niet de kansen hadden die ik heb gehad. Toen ik dus eenmaal aan het idee gewend was, heb ik alle ROC-leerlingen graag lesgegeven, ook de lagere niveaus. Ik vind het prachtig om te zien hoe ook de zwakkere leerlingen zich kunnen opwerken.

Ik ben dus over mijn aarzelingen en bezwaren heen gestapt. Ik zou er geen moeite mee hebben op niveau 1 les te geven, maar het is er in de praktijk nooit van gekomen, om de simpele reden dat de vakken die ik geef, niet voorkomen in de programma's van de niveau 1-opleidingen.

Afbouwen

Nu ik besloten heb te stoppen met werken, ben ik het lesgeven aan het afbouwen. Ik geef nog maar een paar uur les op school aan niveau 2- en 4-leerlingen, en ik werk mee aan een project.

Vorig jaar hebben ze me namelijk gevraagd een traject voor mecatronica op te zetten. Megatronica is een combinatie tussen metaaltechniek en elektrotechniek met een beetje ICT en automatisering. Het is vrij nieuw, er was wel een globaal programma, maar er bestond nog geen goed lesmateriaal voor. En dat proberen we in dat project voor elkaar te krijgen.

Het maakt deel uit van een samenwerkingsproject tussen Defensie en diverse ROC's. Defensie heeft namelijk eigen opleidingen, maar ze willen dat hun mensen ook een gewoon, civiel diploma krijgen. Dat verhoogt hun kansen op de arbeidsmarkt als ze weer uit dienst komen.

Het project houdt natuurlijk erg veel overleg in, maar er is ook praktisch werk: de ontwikkeling van het lesmateriaal, waar ik het net over had. Ook coach ik een groep militairen bij hun mecatronica-opleiding.

Leraarschap

Waarom leraar

Voordelen en nadelen

Andere leerlingen

Kwaad zijn helpt niet

Goede leraar

Eigen verantwoordelijkheid

Structuur en consequentie

Hoogtepunten

Dieptepunten

Nog een keer leraar

Waarom leraar

De wens om leraar te worden was onbewust misschien al jong aanwezig. Dat leid ik af uit het feit dat ik al vroeg bezig was anderen op de een of andere manier te begeleiden. Dat kon ik goed en ik vond het nog leuk ook. Maar het kwam door die directeur van mijn lts dat ik me echt heb ingeschreven bij de lerarenopleiding. Later op de mts in Sneek is hij zelfs nog mijn directeur geworden en hebben we samengewerkt. Dat was erg leuk, want hij is toch degene geweest die me heeft aangezet om het onderwijs in te gaan. Ik heb zeker geen spijt gehad van die keuze, ik heb het altijd met erg veel plezier gedaan. Het is een mooi beroep.

Voordelen en nadelen

Het leuke aan het onderwijs is het omgaan met jonge mensen. Ik vind het fijn om met ze samen te werken en ze dingen bij te brengen en uit te leggen. Als ik bij dat installatiebureau was blijven werken, had ik vast het gevoel gekregen dat ik steeds weer hetzelfde moest doen in een andere vorm. In het onderwijs is het elke dag anders en bovendien heb ik het gevoel dat ik mijn leerlingen verder help en dat vind ik fijn. Verder hou ik van de vakanties, die ik doorgaans ook wel nodig heb. Ik vind dat ik leuke collega's heb met wie ik plezierig kan samenwerken.

Een nadeel is dat je - buiten die vakanties - altijd bezig bent, ik wel in elk geval: rustige momenten komen nauwelijks voor. En verder verandert het onderwijs steeds weer, te veel en te snel, vind ik. Maar het grootste nadeel in mijn ogen is die grootschaligheid, die vele managementlagen, die bureaucratie in het tegenwoordige onderwijs. Daardoor gaat er meer tijd, energie en geld in

regelzaken zitten dan in het onderwijs zelf en dat vind ik jammer.

Andere leerlingen

De groep leerlingen is in de loop van de tijd nogal veranderd. Ze zijn 'van een ander soort' en ze gedragen zich anders dan vroeger.

Ik heb al verteld dat we op een gegeven moment in plaats van alleen niveau 4 ook niveau 1, 2 en 3 op school kregen. Daardoor is de instroom anders en moet je je lesstof aanpassen aan de nieuwe leerlingen: die zijn jonger, hebben minder geleerd in het voortraject, zijn vaak ook minder gemotiveerd en gedragen zich meer als pubers dan de niveau 4-leerlingen.

De normen en waarden, de omgang met elkaar is veranderd. Ik was vroeger meneer en nu ben ik Haije. Dat op zich vind ik niet zo erg, maar ik vind het wel erg dat leerlingen brutaler en grover zijn en minder concentratie hebben.

Kwaad zijn helpt niet

Er was een keer een jongen die me zo had uitgescholden dat ik hem de volgende dag terug liet komen, samen met zijn moeder en zijn zus. Ik zei toen: 'Zeg nu maar eens tegen je moeder en je zus wat je gisteren tegen mij zei.' Dat durfde hij natuurlijk niet. Zijn moeder had gelukkig ook wel in de gaten dat hij zich fors misdragen had. We hebben even gepraat over hoe het nu verder moest en daarna heb ik nooit meer last van hem gehad.

Ik had heel kwaad kunnen worden, maar daar heb je alleen jezelf mee: zo'n jongen zal daar juist tegenin gaan en dan escaleert het al gauw. Het werkt het beste om rustig te blijven, de zaak voor jezelf wat te relativieren maar het probleem wel op een professionele manier op te lossen.

Goede leraar

Ik vind dus dat een goede leraar goed moet kunnen relativieren. Minder goede of slechte leraren raken meteen over hun toeren, gaan schreeuwen, worden kwaad en verspelen daarmee hun autoriteit. Kwaad worden is altijd een zwakgebod, dan heb je de boel al niet meer onder controle.

Als leraar moet je je ook niet alles persoonlijk aantrekken, bijvoorbeeld als een leerling tegen je uitvalt. Maar je moet er natuurlijk wel maatregelen tegen nemen. De ene keer kun je het meteen uitpraten, de andere keer blijft iemand boos en dan laat ik hem de volgende dag terug komen, eventueel in het gezelschap van een familielid.

Je moet in ieder geval duidelijke grenzen stellen, zodat leerlingen van tevoren weten tot waar ze kunnen gaan en jij daarna dus het recht hebt om in te grijpen. Mijn probleem is wel eens om daarin consequent te blijven. Het is heel belangrijk, consequent zijn, maar je hebt altijd uitzonderingen en ik wil niet rechtlijnig zijn, dus wijk ik soms van mijn eigen regels af, zo zit ik dan weer in elkaar. Ik vind namelijk ook dat je als leraar vooral jezelf moet blijven en geen dingen moet doen die niet goed bij je passen.

Natuurlijk moet een goede leraar zijn vak beheersen en het goed over kunnen brengen. Het gebeurt wel eens dat ik iets niet weet, dat moet je dan gewoon toegeven. Dan zoek ik het naderhand uit

of laat ik het een leerling uitzoeken. Geen probleem, niks aan de hand.

Verder moet een goede leraar open staan voor leerlingen die het na een paar keer uitleggen nog niet snappen en hij moet kunnen inspelen op situaties die hij niet had voorzien. Lessen moeten goed voorbereid en gepland worden, dat spreekt vanzelf, maar je moet ervan durven afwijken als dat nodig is.

Bij dit alles vind ik zowel het didactische als het pedagogische aspect belangrijk, ze vullen elkaar aan. Je leert leerlingen een vak, maar je voedt ze ook op, je leert ze hoe ze met elkaar en met jou om moeten gaan, wat belangrijke waarden in het leven zijn.

Eigen verantwoordelijkheid

Wat ik in die opvoeding erg belangrijk vind en wat ik in de loop van de jaren geleerd heb, is om leerlingen op hun eigen verantwoordelijkheid te wijzen. Het werkt bij mbo-leerlingen niet goed om ze dingen zomaar op te leggen. Je moet ze duidelijk maken waarom het slim is iets op een bepaalde manier te doen. Waarom de ene aanpak effectiever is dan de andere.

Als ik een nieuwe groep krijg, probeer ik ze meteen heel concreet te laten zien dat ze mijn vakken ergens voor nodig hebben. Zeker bij de vakken bedrijfskunde en projectmanagement is dat belangrijk, want dat zijn niet de vakken waarvoor die jongens de opleiding gekozen hebben. Die willen met hun handen bezig zijn en niet allemaal theorie hoeven te verstouwen.

Om het zo praktisch en concreet mogelijk te houden, laat ik ze bijvoorbeeld kennis maken met iemand uit het bedrijfsleven. Die vertelt dan wat er allemaal komt kijken bij het opzetten van een bedrijf, wat je daarvoor allemaal moet kennen en kunnen. Ik laat ze vervolgens practicumopdrachten maken, waarbij ze bijvoorbeeld in een werkstuk stap voor stap, heel precies en volledig beschrijven hoe ze zelf een denkbeeldig bedrijf opzetten. Daar leren ze bedrijfskundig gezien veel van.

Ik spoor leerlingen aan voor zichzelf doelen te stellen. En ik maak ze duidelijk dat je naar die doelen toe moet werken in duidelijke stappen. En dat zo'n stappenplan goed nadenken en goed plannen vraagt. Ik zeg ze dat het helemaal niet zo belangrijk is wát ze later gaan doen, als ze het maar goed doen. Dat levert het meeste op.

Als ze hun best doen, geef ik leerlingen complimenten, maar tegen degenen die er niets van bakken, niet opletten, hun opdrachten afairen, ben ik streng. Die spreek ik dan toe of ik probeer ze zodanig te prikkelen met een kritische of venijnige opmerking dat ze zich wél gaan inzetten. Soms heb ik daar wel eens spijt van, want je kunt leerlingen natuurlijk ook afschrikken, maar achteraf hoor ik toch vaak van leerlingen dat ze zo'n schop onder hun kont nodig hadden.

Structuur en consequentie

Naast motivatie hebben leerlingen - en ikzelf ook trouwens - structuur nodig. Ik bereid mijn lessen dus altijd grondig voor en heb dan precies in mijn hoofd in welke volgorde ik alles wil vertellen en laten uitvoeren. In de praktijk wijk ik daar wel eens van af,

maar het is belangrijk een duidelijke opzet te hebben gemaakt, anders wordt het een chaos.

Hoogtepunten

Op deze manieren probeer ik mijn leerlingen zo veel mogelijk te helpen en te stimuleren om verder te komen. Hoogtepunten in het lerarenbestaan zijn voor mij dan ook de gesprekken met oud-leerlingen die goed terecht zijn gekomen en die plezier hebben in wat ze doen. Ik ben erg tevreden als ik hoor dat ze verder zijn gaan studeren, of een leuke baan hebben gevonden. Dat ik daaraan een kleine bijdrage geleverd heb, is voor mij een erg fijne gedachte.

De diploma-uitreiking vind ik nog altijd de mooiste dag van het jaar. Dan weet ik dat ze bij ons in elk geval zover zijn gekomen als ze kunnen.

Ik voel me als leraar gewaardeerd door zowel leerlingen als collega's. Ik merk alleen dat de maatschappij kritischer is geworden ten opzichte van leraren: hoe je dingen doet wordt eerder ter discussie gesteld. Dan moet je je aanpak goed kunnen verantwoorden. Maar dat is niet zo erg, geloof ik.

Dieptepunten

Het akeligste wat er kan gebeuren - en dat zeggen, denk ik, alle leraren - is dat je een leerling verliest. Het is al erg als iemand van school gaat omdat hij geen zin heeft, of doordat het niet goed met hem gaat, maar het is nog veel erger als iemand overlijdt. Ik heb dat een paar keer meegemaakt, toen ik nog decaan was. Je volgt dan een bepaald protocol, je overlegt met de ouders over de rol van de school, je stelt de leerlingen op de hoogte en regelt zonodig opvang. Meer kun je eigenlijk niet doen, maar het zijn natuurlijk heel ingrijpende gebeurtenissen.

Nog een keer leraar

Terugkijkend zou ik, als ik nog een keer zou moeten kiezen, weer leraar worden, waarschijnlijk ook in hetzelfde vak. Het is een mooi beroep, niet altijd even makkelijk en soms onder omstandigheden die ik liever anders had gehad, maar zeer de moeite waard. Of had ik dat al gezegd?

De praktijk in de klas

Moeilijke vakken

Differentiatie

Orde

Meisjes

Afspraken

Moeilijke vakken

Zoals ik al zei, geef ik nu bijna alleen nog bedrijfskunde en projectmanagement. Een klas krijgt daar per week drie uur les in. Die les verloopt meestal min of meer als volgt: ik bespreek wat we de vorige keer gedaan hebben, leg iets nieuws uit, geef daar opdrachten bij en daar gaan de leerlingen vervolgens mee aan de slag terwijl ik rondloop om de helpende hand te bieden.

Zo'n zelfde stramien hanteerde ik vroeger bij mijn theorielessen elektrotechniek overigens ook. In de praktijklessen was iedereen gewoon met zijn eigen werkstuk aan de gang.

Als ik bespreek wat we de vorige keer gedaan hebben, controleer ik niet of ze hun huiswerk hebben gedaan. Daar moet je dan hele lijsten van gaan bijhouden en daar heb ik niet zo'n zin in. Ik probeer ze, zeker in de eerste jaren, duidelijk te maken waarom het van belang is dat ze hun opdrachten maken, maar het is hun ei-

gen verantwoordelijkheid, vind ik.

In de lessen werk ik veel met sheets en een overheadprojector, om mijn berekeningen aan de leerlingen te laten zien. En ik maak natuurlijk gebruik van de computer, om zelf dingen op uit te werken en om de leerlingen op te laten werken bij de practicumopdrachten.

Ik leer mijn leerlingen om te plannen, te boekhouden en kostenberekeningen te maken en er zijn er veel die dat niet zo interessant vinden of het niet goed snappen. Mijn vakken behoren voor hen tot de zwaarste examenvakken. Lezen, vragen en opdrachten interpreteren en omzetten in een passend antwoord of werkstuk, daar hebben ze vaak erg veel moeite mee.

Differentiatie

De ene klas pikt het makkelijker op dan de andere, het hangt er natuurlijk ook vanaf in welk niveau ze zitten. Naarmate ze minder aankunnen, geef ik meer klassikaal les. Je moet je werkvormen altijd afstemmen op de groep die je hebt en natuurlijk ook op wat je zelf aankunt.

Binnen de klassen differentieer ik door te kijken naar wat voor achtergrond de leerlingen hebben. Ik had bijvoorbeeld laatst een groep jongens met taalproblemen, maar wel een groep die zijn best deed. Daar ben ik coulanter tegen dan tegen leerlingen die niet hun best doen en geen stap verder komen.

Degenen die hulp nodig hebben en hulp willen hebben, help ik ook buiten de lessen. Ik zie al snel welke leerlingen extra hulp nodig hebben en welke niet. Laatst heb ik iemand voorgesteld thuis elke dag een half uur de krant te lezen, desnoods alleen de sportpagina. Zo probeer ik ze aan te sporen en als ze het oppakken, dan help ik ze verder en als ze dat niet doen, dan houdt het op. Ze zijn oud genoeg, vind ik, om zelf hun verantwoordelijkheid te nemen.

Nog afgezien van de motivatie is elke leerling verschillend. Sommigen zijn heel stil en onzeker en die moet je veel complimenten geven en aansporen. Anderen moet je juist afremmen omdat ze té aanwezig zijn. Daar moet je tegen zeggen: 'Nu even dimmen', of als het erger wordt: 'Ik zet de deur alvast op een kier, dus als je niet ophoudt, kun je meteen door naar buiten.'

Orde

Ik stuur overigens bijna nooit iemand echt de klas uit. Zonodig geef ik een duidelijk signaal af en meestal is dat wel genoeg. Vroeger stuurde ik er weleens leerlingen uit, maar dan moesten ze altijd terugkomen. Dan bespraken we wat er gebeurd was en soms gaf ik ze een extra taak mee, maar echt strafwerk heb ik nooit gegeven.

Orde houden verschilt heel erg per klas. Met de volwassenen bij Defensie werk ik anders dan met een groep zestienjarigen. Bij de laatste groep ben je echt wel wat tijd kwijt met allerlei corrigerende opmerkingen en dergelijke. Bij de volwassenen is er vaak het probleem dat ze zich niet aan afspraken houden. Dat gaat dan bijvoorbeeld om de presentie. Ik vraag ze altijd om het me te laten weten als ze niet kunnen komen en de meesten doen dat wel, maar er zijn er altijd een paar die dat niet doen. Dan moet je ze

herinneren aan de afspraken die je met elkaar gemaakt hebt. Dat hoort ook bij je taak als leraar, daar moet je maar het geduld voor hebben, vind ik.

Echte grote ordeproblemen heb ik eigenlijk nooit gehad. Het kan soms rommelig zijn en dan roep ik: 'Koppen dicht' en dan doen ze dat. Ik ben niet echt streng, ik word ook niet snel kwaad, maar ik hou wel van duidelijke regels en afspraken.

Als leerlingen niet goed meedoen, laat ik ze weleens schrikken door een prikkelende opmerking te maken: ik vraag dan bijvoorbeeld of ze een zwaar weekend gehad hebben. Meestal is dat genoeg.

In elk geval is het belangrijk om rustig te blijven als dingen in je les niet gaan zoals je wilt of voorbereid hebt. Als het niet gaat zoals je wilt, moet je het maar op een andere manier proberen, je moet je aanpassen aan de omstandigheden.

Meisjes

Er zijn niet veel meisjes op mijn opleiding, maar als ze er zijn, zijn ze rustiger, letten ze beter op en vaak heeft dat een positieve uitwerking op de hele klas. Je moet alleen oppassen ze niet positief te discrimineren, die verleiding is er al snel omdat er zo weinig meisjes zijn. En je moet daarnaast zorgen dat ze niet gepest worden door de jongens, want dat gebeurt nogal eens.

Afspraken

Om allerlei problemen te voorkomen is het handig om aan het begin van het jaar duidelijke afspraken te maken met een klas. Sommige dingen mogen bij mij niet: eten en drinken in de les, de telefoon aan, tenzij er echt iets belangrijks is. Verder vind ik dat ze respect moeten hebben voor elkaar en voor mij en wijs ik ze erop dat grof taalgebruik taboe is. Hetzelfde geldt voor pesten.

Als je die regels in het begin aan de orde stelt, kun je daar zonedig in de rest van het jaar op terugvallen: 'Weet je nog dat we die en die afspraak gemaakt hadden?'

Op en rond de school

[Bijscholing](#)

[Decaan](#)

[Vertrouwenspersoon](#)

[Bemiddeling](#)

[Niet beveiligd, wel spijbelen](#)

Bijscholing

Tijdens mijn loopbaan heb ik verschillende bijscholingscursussen gevolgd: didactiek, psychologie, automatisering en computercursussen. Soms werden ze me aangeraden, maar de meeste heb ik zelf gevonden, uit interesse en omdat ik het belangrijk vind om mijn kennis te verdiepen, zeker toen ik naast leraar ook decaan werd.

Decaan

Ik was op een gegeven moment met mijn eigen kinderen bezig een geschikte opleiding voor hen te zoeken. Ik had dus allerlei contacten met scholen en decanen. Een collega kwam toen met de vraag of het niet iets voor mij was: die acht vacante decanaatsuren op onze school. Ik heb het meteen gedaan. Vooral de intensieve sociale omgang met leerlingen en hun ouders sprak me erg aan.

Als decaan gaf ik voorlichting aan nieuwe leerlingen en hun ouders, ik moest me bezighouden met andere vakken, maar ook met

zaken als subsidieregelingen en ik vond het allemaal machtig interessant.

Daarnaast had ik gesprekken met individuele leerlingen als ze problemen op school hadden en probeerde ik ze te helpen met wat ze verder wilden studeren of eventueel met problemen die ze thuis hadden, want na een tijdje werd ik ook vertrouwenspersoon.

Vertrouwenspersoon

Als vertrouwenspersoon had ik contacten met de ouders of met hulpinstellingen, als er bijvoorbeeld leerlingen ernstig gepest waren, een zelfmoordpoging gedaan hadden, of overspannen waren. Eerst keek ik wat ik zelf kon doen, of wat collega's konden doen, en als het nodig was, betrok ik er externe expertise bij.

Meestal waren het trouwens collega's die bij mij als vertrouwenspersoon aan de bel trokken. Ikzelf had niet zoveel probleemgevallen in mijn groepen. Ik zat op een jongensopleiding met hoogstens een paar meisjes, en met jongens zijn er over het algemeen minder problemen buiten school dan met meisjes. Op afdelingen met veel meisjes waren er dus ook meer probleemgevallen. Dat ging dan vaak om relatieproblemen, tussen leerlingen, tussen leerlingen en ouders, leerlingen en leraren. In de klas zijn jongens over het algemeen moeilijker dan meisjes, maar buiten de klas lijken meisjes meer problemen te hebben.

Bemiddeling

Ook bij conflicten tussen collega's heb ik wel bemiddeld, al was dat eigenlijk niet mijn functie, maar dat waren nooit directe collega's. Er waren meerdere vertrouwenspersonen en samen bespraken we in een groepje wat we met zo'n conflict moesten doen. Daar is een heel protocol voor, tot aan het college van bestuur en uiteindelijk de rechter toe als het uit de hand loopt. In mijn eigen omgeving heb ik daar gelukkig nooit last van gehad.

Niet beveiligd, wel spijbelen

Met geweld op school heb ik niet echt veel van doen gehad. Het ROC Friese Poort is natuurlijk wel wat anders dan een ROC in Amsterdam of Rotterdam. Er staan hier geen beveiligingspoorten. Er is een receptie, maar die doen niet moeilijk: ze hebben bijna geen ervaring met incidenten, je kunt dus zonder probleem binnenlopen.

Met schooluitval en spijbelen hebben we hier wel te maken. Leerlingen die geen zin meer hebben, willen werken, problemen thuis hebben, enzovoort.

We pakken het probleem aan door in ieder geval contact te hebben met de aanleverende scholen, als leerlingen zich bij ons aanmelden. Zo leren we de voorgeschiedenis kennen en kunnen we alvast inspelen op mogelijke problemen bij ons.

Verder let al het personeel goed op, dat hebben we afgesproken. Zo ziet de conciërge het meteen als een leerling altijd alleen zit in de kantine of wanneer hij of zij bij het kopen van zijn lunch steeds heel veel geld bij zich heeft. Ook de klassenleraren van de leerlingen zijn alert en houden zorgvuldig de presentie bij.

Als decaan ging ik erachteraan als ik door een collega getipt was

over leerlingen in de problemen of in de gevarezone.

Bij mij was dat een nevenfunctie, maar nu is er iemand aangesteld die als enige functie heeft om dit soort leerlingen goed in de gaten te houden, ze op te bellen, naar hun huis te gaan. De aanpak van schoolverzuimers en -verlaters wordt gelukkig steeds professioneler, dus ik heb goede hoop dat er steeds minder zullen uitvallen.